

sotsialnykh-institutiv-ta-politykiv-elektoralni-oriientsii-gromadian-liutyi-2020r (дата звернення: 14.05.2020).

3. Про прокуратуру. Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.05.2020).

4. Ховронюк М. Прокуратура по німецькі: закону немає, а орднунг є. URL: http://www.zakonoproekt.org.ua/prokuratura-po-nimetsjki-zakonu-nemaje-a-ordnungh-je_.aspx (дата звернення: 14.05.2020).

5. Чаплинська Ю. Досвід Франції та Німеччини в реформуванні органів прокуратури та можливості його використання в Україні. *VisegradJournalonHumanRights*. 2016. №6/3. С. 136-140.

Кучер А.

студентка III курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: старший викладач

кафедри кримінального права

та процесу ТНЕУ

Декайло П.В.

ПРОБЛЕМИ ВІДМЕЖУВАННЯ ЕКСПЕРТА І СПЕЦІАЛІСТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На тлі реформи правоохоронної системи України відбуваються перетворення як в сфері регулювання, так і безпосередньо в структурі органів: розробляються нові нормативні акти, з'являються підрозділи, з'являються нові посади і так далі. Тому цілком природно, що в законодавстві є деякі прогалини: прийняті нормативні акти не відповідають наявним або, навпаки, необхідний акт ще не прийнятий, а підрозділ або посада вже створені. Саме тому спеціалізовані наукові установи України повинні допомогти законодавчим і правоохоронним органам виявити і усунути ці недоліки, реалізуючи принцип взаємодії теорії і практики.

Більшість судів в пострадянських країнах вважають за краще матеріальні (неживі) джерела доказів, тому що вони мають більш стабільну (статичну), більш тривалу форму існування і не здатні спотворювати інформацію, на відміну від живих джерел. І якщо матеріальний об'єкт (носій) володіє внутрішніми властивостями, які впливають на сліди, і ці властивості відомі, вони також є фактичними даними, які досить важко заперечити[2, с.98].

Спеціаліст є посередником між джерелом інформації і доказом у його найчистішій формі (мова йде про відповідність інформації всім необхідним ознакам доказів, тобто допустимі, автентичні, приналежні).

Кримінально-процесуальний кодекс (КПК) України визначає спеціаліста в галузі кримінального судочинства як людину, яка володіє спеціальними знаннями та навичками у використанні технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, які вимагають відповідних спеціальних знань і навичок (ч. ст. 71 КПК України).

У свою чергу, експерт як учасник кримінального процесу наділений процесуальним статусом, що виникає з моменту його участі у провадженні. Процесуальний статус експерта є міжгалузеву установою, регулюється нормами кримінально-процесуального, цивільно-процесуального, господарсько процесуального та адміністративно-процесуального права. У кримінальному судочинстві процесуальний статус експерта як учасника судочинства є галузевим типом правового статусу особистості.

Процесуальний статус експерта як незалежного учасника кримінального процесу може бути визначений як сукупність прав, гарантій їх реалізації, обов'язків і відповідальності.

Експерт виступає як самостійний учасник кримінального процесу, специфіка участі якого визначається тим, що він до певної міри забезпечує весь спектр функцій органів, які ведуть справу, і інших учасників процесу. Для здійснення своєї діяльності в рамках кримінального судочинства процесуальний закон наділяє експерта правами і обов'язками, які складають основу його процесуального статусу і відрізняють експерта від інших учасників судочинства[4, с.55].

Що стосується повноважень, слід зазначити, що Законодавець чітко визначив повноваження спеціаліста (ч. 4, 5 ст. 71 КПК України), закріпивши такі права спеціаліста:

1) ставити запитання учасникам процесуальної дії з дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду;

2) використовувати технічні засоби, прилади і спецтехніку;

3) звернути увагу сторони в кримінальному провадженні, яке привело його або суд на конкретні обставини або особливості речей і документів;

4) ознайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження;

5) отримувати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних з його участю в кримінальному процесі;

6) подати клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом.

У свою чергу експерт володіє широким спектром прав (частина 3 статті 69 КПК України):

1) ознайомитися з кримінальним провадженням щодо предмету розслідування;

2) запитувати додаткові матеріали і зразки і вживати інших заходів, пов'язаних з експертизою;

3) бути присутнім під час вчинення процесуальних дій щодо предметів і об'єктів дослідження;

4) представляти в експертному висновку інформацію, виявлену в ході його проведення, яка має відношення до кримінальної справи і про яку йому не задавалися питання;

5) задавати питання, що стосуються предмета і об'єктів розслідування особам, які беруть участь в кримінальному процесі;

6) отримувати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних з експертизою і викликом пояснень або свідчень, якщо експертиза не є службовим обов'язком особи, яка притягається в якості експерта;

7) подати запит на забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;

8) користуватися іншими правами, передбаченими Законом України «Про судову експертизу».

При цьому спеціаліст зобов'язаний:

1) прибути за викликом слідчого, прокурора, суду і мати при собі необхідне технічне обладнання, прилади та пристрої;

2) виконувати вказівки сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду та давати пояснення щодо поставлених запитань;

3) не розголошувати інформацію, безпосередньо пов'язану з характером кримінального судочинства і процесуальними діями, вчиненими в ході його здійснення і стала відомою фахівцю в зв'язку з виконанням його обов'язків;

4) заявити про відкликання за обставин, передбачених КПК України.

У кримінальному процесі експерт зобов'язаний:

1) провести повне дослідження особисто і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок щодо поставлених перед ним питань і, при необхідності, уточнити його;

2) прийти до слідчого, прокурора, в суд і відповісти на питання під час допиту;

3) забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження передбачає повне або часткове знищення об'єкта дослідження або зміна його властивостей, експерт має одержати дозвіл від особи, що найняла експерта;

4) не розголошувати без дозволу сторони кримінального судочинства, що залучила його, інформацію суду, про яку він дізнався в зв'язку з виконанням своїх обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, або суд про хід проведення експертизи та її результатах;

5) заявити про самовідвід за обставин, передбачених КПК України (частина 5 статті 69 КПК України)[1].

На наш погляд, найкращим гарантом обов'язків є наявність відповідальності за їх невиконання. Проте, спеціаліст не буде нести відповідальність за неприбуття слідчого або прокурора за викликом або якщо у нього / неї немає необхідного технічного обладнання, приладів і пристроїв (наприклад, через незручності його інтерпретації або значної ваги). Спеціаліст може спізнитися на кілька годин, відмовити в прибутті через відсутність інтересу або взагалі не з'явитися без пояснення причин, так як відповідальність за це не передбачена.

Тому в чинному законодавстві чітко проводиться різниця між «експертом» і «фахівцем». КПК України встановлює права і обов'язки, а також підстави та умови відповідальності фахівця і експерта за неналежне виконання своїх обов'язків.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 474.

2. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький та ін.. – Вид. 4-те, переробл. і доповн. – Київ: КНТ, 2016. – 269 с.

3. Лозовий А.І. Проблемні питання призначення та проведення судової експертизи в проекті нового Кримінального процесуального кодексу України / А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Випуск 11. – 2011. – С. 190-200.

4. Шерстюк В.М. Організаційно-правові та морально-психологічні засади судово-експертної діяльності: дис. канд. юридичних наук: 12.00.09 / Шерстюк Віра Миколаївна. – Х., 2007. – 204 с

Лисак О.

*студент групи 5 курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри кримінального права
і процесу ТНЕУ
Пілюков Ю.О.*

ОБШУК ЯК СПОСІБ ЗБИРАННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ДОКАЗІВ

Метою даного дослідження є аналіз чинного законодавства, яке визначає мету, підстави та механізм проведення обшуку у кримінальному провадженні.

Проведення обшуку під час розслідування злочинів, поряд з іншими слідчими (розшуковими) діями, є засобом збирання та перевірки доказів, про що вказується в ч. 1 ст. 223 КПК України. Згідно цієї статті, слідчими (розшуковими) діями визнаються дії спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [1].

Важливість проведення обшуку під час розслідування злочинів визначає **актуальність** цієї теми.